

**PROGRAMMA VAN MAATREGELEN BIJ
ARCHEBO-RAPPORT 2025F127**

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN TONGEREN – LUIKERSTEENWEG 220

S. VERSTREKEN, K. BOUCKAERT, N. GEELLEN,
D. WIJNS & J. CLAESEN

SEPTEMBER 2025

1 ALGEMEEN

Administratieve gegevens / Technische Fiche

Onderzoek:	Programma van maatregelen. Tongeren – Luikersteenweg 220																				
Opdrachtnemer:	ARCHEBO bv Merelnest 5 3470 Kortenaeken																				
Projectleiding:	Jan Claesen																				
Erkend archeoloog:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014																				
Locatie:	Limburg, Tongeren-Borgloon, Luikersteenweg 220																				
Coördinaten :	<table><tr><td rowspan="2">1</td><td>X</td><td>227835.85</td></tr><tr><td>Y</td><td>162125.92</td></tr><tr><td rowspan="2">2</td><td>X</td><td>228121.56</td></tr><tr><td>Y</td><td>162339.34</td></tr><tr><td rowspan="2">3</td><td>X</td><td>228145.66</td></tr><tr><td>Y</td><td>162306.98</td></tr><tr><td rowspan="2">4</td><td>X</td><td>227888.86</td></tr><tr><td>Y</td><td>162066.02</td></tr></table>	1	X	227835.85	Y	162125.92	2	X	228121.56	Y	162339.34	3	X	228145.66	Y	162306.98	4	X	227888.86	Y	162066.02
1	X		227835.85																		
	Y	162125.92																			
2	X	228121.56																			
	Y	162339.34																			
3	X	228145.66																			
	Y	162306.98																			
4	X	227888.86																			
	Y	162066.02																			
Kadastrale percelen:	Tongeren-Borgloon, afdeling 8/Tongeren afdeling 8, sectie B, perceelnummers 815F, 815G, 825D																				

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2025)

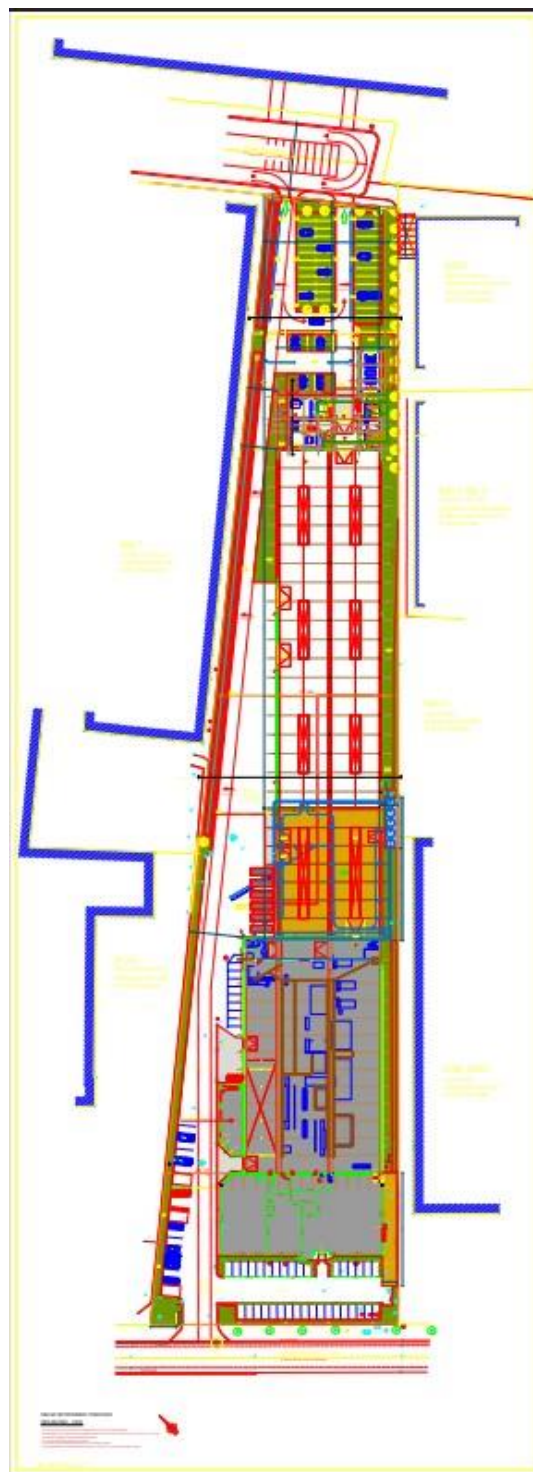
2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Aanleiding van het vooronderzoek

Op het terrein zal een nieuw bedrijfsgebouw worden opgericht. In eerste instantie wordt de bestaande hal A geregulariseerd. De hal (hal B) hierachter wordt gesloopt en wordt vervangen door een nieuwbouw (open atelier), met hierachter kantoor- en sanitaire ruimtes. Beide gebouwen worden gefundeerd door middel van een vloerplaat met funderingspalen. De bovenzijde van deze fundering zal zich situeren op een diepte van 80 à 90 cm onder het bestaande maaiveldniveau. Ten oosten van de nieuwe hal worden laadruimtes voorzien met een maximale diepte van 1,2 m onder het maaiveld.

Het achterste deel van het perceel wordt in gebruik genomen als parkeerruimte. De parkeerplaatsen worden ingericht met grasdallen, onderling verbonden door asfaltverharding. Rondom de perceelsgrenzen worden langwerpige wadi's voorzien voor de infiltratie van het regenwater. Deze zullen tot een maximale diepte van 1,5 m onder het maaiveld worden uitgegraven.

Figuur 2: Nieuwe toestand (Opdrachtgever, 2025)

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem¹

Het projectgebied is gelegen in Tongeren. Het projectgebied maakt deel uit van de archeo-regio van de Leemstreek. Uit het digitaal hoogtemodel kan afgeleid worden dat het projectgebied op een zuidwest-noordoostelijk georiënteerde heuvelrug ligt, dewelke doorsneden wordt door de Ezelsbeek.

Op de bodemkaart wordt het projectgebied gekarteerd in een regio met droge leembodems, met een textuur B horizont (Aba1 en abB) of zonder profielontwikkeling (Abp). Vooral de zone dicht bij de beek kent geen profielontwikkeling.

De regio is lange tijd in gebruik gebleven als landbouwgebied. Op de historische kaarten wordt het projectgebied gekarteerd als akkerland, ten noorden van groene, deels beboste zones. Deze bebossing situeert zich (net als op andere locaties zichtbaar op de kaart) rond de waterlopen. Ten noordwesten wordt het gehucht al gekarteerd, weliswaar met slechts enkele gebouwen (vierkantshoeves). De situatie blijft lange tijd onveranderd. Vanaf de orhtofoto van 1971 zijn gebouwen terug te vinden op het terrein.

Binnen het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden bekend. Ook in de omgeving zijn weinig archeologische waarden gekend. Er zijn in het gebied nagenoeg geen archeologische prospecties uitgevoerd naar aanleiding van grote infrastructuurwerken. Het schijnbaar ontbreken van archeologische vindplaatsen kan dus eerder het gevolg zijn van het ontbreken van een systematische archeologische inventarisatie van de regio.

Het projectgebied bevindt zich dus in een omgeving met een eerder matig archeologisch potentieel. Er kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de Metaaltijden tot en met de Nieuwe Tijd. Het is bovendien ook niet uitgesloten dat steentijdsites aanwezig zijn.

¹ DE RAYMAEKER A., *Archeologienota De geplande werken aan de Luikersteenweg te Tongeren*, Tienen, 2023.

Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied binnen een Aba1 bodem, AbB bodem, een Abp(c) bodem en tot slot binnen een ADp bodem.

De serie Aba ontwikkeld in het Pleistocene loessdek vertoont onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem; bij Abao rust de Ap op een geelbruine overgangshorizont. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. Bij Aba(b) profielen met gevlekte textuur B vertoont deze horizont grijze strepen of gebleekte vlekken. Bij de substraatseries begint een steenachtig zand, klei- of klei-zandsubstraat op geringe of matige diepte. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dankzij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. Substraatseries zijn evenwel gevoeliger voor droogte, te meer daar ze dikwijls op hellingen met snelle oppervlakkige ontwatering liggen. De Aba gronden zijn zeer geschikt voor veeleisende teelten (tarwe, gerst, luzerne, suikerbieten); ze komen in aanmerking voor fruitteelt (appel, peer, kers). Op sterk hellende terreinen dienen voorzorgsmaatregelen tegen de erosie genomen te worden.

De niet gedifferentieerde gronden B (AbB), n.l. bronzones, zijn vooral gekenmerkt door een mozaïek van natte drainageklassen. De eenheid is gekoloniseerd door biez en andere moerasplanten. Omheen de drinkwaterputten voor het vee is het door vertrappeling uiterst modderig.

De Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateau gronden. De landbouwwaarde van de Abp gronden ligt één klasse lager dan die van de Aba gronden wegens het meestal geringe waterbergingsvermogen. Deze colluviale leemgronden zijn zeer geschikt voor graangewassen, maar iets minder voor suikerbieten.

De bouwlaag van de ADp bodem vertoont een bruinrijze kleur die geleidelijk overgaat in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal die baksteenrestjes en houtskoolfragmenten bevat. Het colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een Tertiair substraat. Roestverschijnselen beginnen vanaf 50 cm. Ze komen voor in lage brede depressies, op de lage rand van hellingen en als oeverwallen in alluviale valleien. Mits drainage zijn ze geschikt voor veeleisende teelten. Ze blijken het meest geschikt voor blijvend weiland.²

Profielen P1, tot en met P3 zijn gelijkaardig. In deze profielen is als eerste een ophogingslaag waar te nemen uit steenpuin variërend tussen de 50 à 120 cm. Onder de ophogingslaag is in alle profielen een Ap horizont terug te vinden. Deze bestaat uit een grijsbruine kleur en is ca. 5 tot 40 cm dik. Hieronder is een bruine Bt horizont terug te vinden. Deze Bt horizont bestaat uit een homogene bruine leem met een dikte van ca. 30 à 35 cm. In profielen P1 en P3 is hieronder nog een B-C overgang terug te vinden. Helemaal onderaan ligt de gele C horizont.

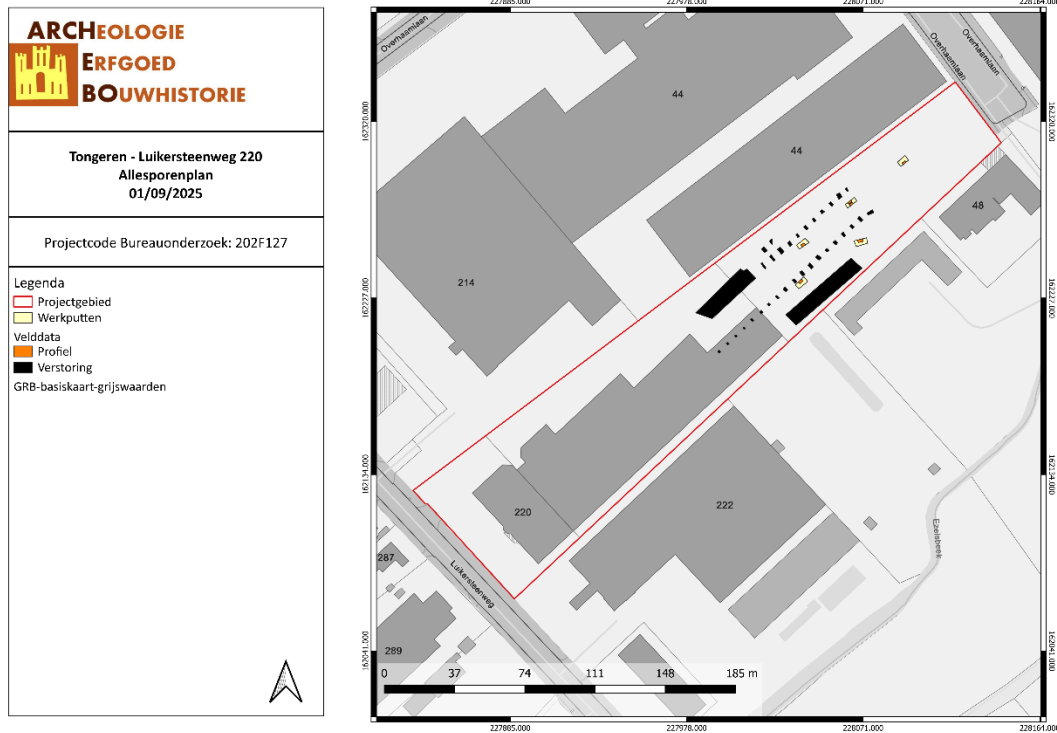
Beide profielen aangelegd in werkput 4, bestaan uit een ophogingslaag van ca. 160 cm. Hieronder is enkel nog de gele C horizont aangetroffen. De bovenliggende lagen zoals de Ap, Bt en B-C overgang zijn hier dus verdwenen.

Tot slot bestaat profiel P5 uit een ophogingslaag met een dikte van ca. 55 à 85 cm. Hieronder is een gevlekte verstoringslaag terug te vinden met een dikte van ca. 5 à 10 cm. Hieronder is een homogene bruine Bt horizont terug te vinden. Ook in dit profiel is de oude ploeglaag verwijderd.

Het volledige terrein is opgehoogd met steenpuin afkomstig van natuursteen, zodat het op dezelfde hoogte gelegen is. Dit is terug te vinden in profiel 3 waar de oorspronkelijk bodem veel hoger gelegen was en dus minder is opgehoogd dan de rest van het terrein. In profielen P4 en P5 ontbreken er horizonten in het profiel. Deze zijn waarschijnlijk volledig of gedeeltelijk weggegraven voor of tijdens het aanbrengen van de ophogingslagen.

² VAN RANST E. & SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*, Gent, 2000.

De bodem kent op enkele plaatsen een goede bewaring. Het is dus mogelijk dat er een archeologische site aanwezig is. Aangezien de geplande werken met uitzondering van de funderingspalen de ondergrond niet zullen verstoren is **in situ bewaring mogelijk**. Er wordt bijgevolg geen vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving noodzakelijk geacht.

Figuur 3: Allesporenplan (Archebo bv, 2025)

Gemotiveerd advies

Het gemotiveerd advies is gebaseerd op basis van het verslag van resultaten na een door ARCHEBO bv op 25 augustus 2025 uitgevoerd proefsleuvenonderzoek/proefputtenonderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringsswijze is.

Op basis van de verzamelde gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuven-/proefputtenonderzoek, kent de bodem een goede bewaring. Echter zullen de geplande werken met uitzondering van de funderingspalen de ondergrond niet verder verstoren, bijgevolg is **in situ bewaring mogelijk** en wordt er **geen** archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving aanbevolen.

Conclusie

De geplande werken zullen het archeologisch niveau niet verstoren. Om deze reden kan het gebied **in situ bewaard blijven**.

Het uitgevoerde vooronderzoek is volledig. Alle relevante beschikbare bronnen zijn geraadpleegd.

Deze nota ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht indien er alsnog archeologische resten aan het licht komen.

3 FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2025)	2
Figuur 2: Nieuwe toestand (Opdrachtgever, 2025)	4
Figuur 3: Allesporenplan (Archebo bv, 2025).....	7